

Prawne konteksty małoletniego macierzyństwa w świetle literatury oraz badań własnych. Studium z nauk o rodzinie

Streszczenie

Przedmiotem dysertacji doktorskiej są prawne konteksty małoletniego macierzyństwa, rozumiane jako fenomenem, u podstaw którego znajdują się czynniki prawne. Małoletnie macierzyństwo w Polsce obejmuje dwa ważne sposoby uczestniczenia jednostki w życiu społecznym – macierzyństwo oraz dzieciństwo, których realizacja jest uwarunkowana kulturowo i społecznie, a także prawnie. Bycie dzieckiem w polskim ustawodawstwie wiąże się z pojęciem małoletności, w tym wypadku dotyczy młodej matki, która nie ukończyła osiemnastego roku życia oraz nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych przez wcześniejsze zawarcie małżeństwa za zgodą sądu.

Przyjęte przez polskiego ustawodawcę założenia, iż dziecko znajduje się w procesie dojrzewania zmierzającym do dorosłości, a wraz z wiekiem nabywa ono zdolność do podejmowania decyzji w obszarze prawa przyczyniło się do nadania małoletniej praw i obowiązków do realizowania przez nią roli matki. Małoletnia matka bez względu na swój wiek może pełnić bieżącą pieczę nad swoim dzieckiem oraz uczestniczyć w jego wychowaniu. Realizacja zasadniczych problemów podjętych w pracy wykazała, że macierzyństwo małoletniej obejmuje różne prawne konteksty dotyczące prawno-rodzinnych stosunków małoletniej matki z jej rodzicami, urodzonym przez nią dzieckiem oraz biologicznym ojcem dziecka.

Zgodnie z zasadą ochrony macierzyństwa ustawodawca określił formy pomocy instytucjonalnej małoletniej matce znajdującej się w trudnych sytuacjach życiowych zagrażających dobru jej oraz dziecka. Analizą zostały objęte także obszary prawa związane z rolą uczennicy w ciąży oraz po urodzeniu przez nią dziecka oraz te dotyczące małoletniej matki w systemie opieki zdrowotnej, a także ochrony wolności seksualnej małoletniej. Zainteresowanie badawcze zmierzało do ujęcia prawa dotyczącego małoletniego macierzyństwa w jego kontekstach oraz działaniu. Ustawodawca stanowionymi przepisami zainicjował działania małoletnich matek umożliwiające im uczestnictwo w ich macierzyństwie. W ujęciu badawczym przyjętym w pracy małoletnie macierzyństwo należy rozumieć jako proces, w czasie którego małoletnia staje się matką.

Słowa klucze: matka, tożsamość małoletniej, macierzyństwo, rodzicielstwo, prawo, ustawodawstwo

Monika Kienik

The legal contexts of juvenile motherhood in light literature and own research. A family sciences study

Summary

The subject of the doctoral dissertation consists in the legal contexts of juvenile motherhood understood as a phenomenon with legal factors at its base. Juvenile motherhood in Poland includes two significant manners of a unit's participation in social life – motherhood and childhood, which execution is conditioned in a cultural, social, and legal manner. In Polish legislation being a child is related to the term of being a juvenile and in this case concerns a young mother who is below the age of eighteen years old and has not acquired the full capacity to perform acts in law by a previous court permitted marriage.

Assumptions of the Polish legislator, that a child is in the course of growing up leading to maturity and in time acquiring capabilities to perform acts in law, contributed to the juvenile acquiring rights and responsibilities to perform by her the role of a mother. The juvenile mother, regardless of her age, may have custody over her child and take part in its upbringing. The execution of basic problems undertaken in the work has shown that the motherhood of a juvenile includes various legal contexts concerning legal-family relations of the juvenile mother and her parents, the child born by her, and the child's biological father.

In accordance with the maternity protection principle the legislator has determined the forms of institutional support provided for a juvenile mother who is in a difficult life situation which poses a risk for the well-being of the child and her. The analysis included also fields of the law related to the role of a pregnant student and one after childbirth, but also those which concern a juvenile mother in the healthcare system and the protection of the juvenile's sexual freedom. The research interest intended to present the law concerning juvenile motherhood in its contexts and operation. With the established provisions of law, the legislator has initiated the actions of juvenile mothers allowing them to participate in the motherhood. In terms of the research approach assumed in the work, juvenile motherhood should be understood as a process during which the juvenile becomes a mother.

Key words: mother, juvenile identity, motherhood, parenthood, law, legislation

Anna Mienik